

ضرورت و امکان سنجی بکارگیری رویکرد تلفیقی در برنامه‌درسی تربیت‌بدنی دوره ابتداییحمیده یاقوتی^۱، محمد جوادی‌پور^{۲*}، علی اکبر خسروی^۳^۱ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، ^۲ استادیار دانشگاه تهران،^۳ استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

تاریخ دریافت: ۹۲/۰۱/۱۸

تاریخ پذیرش: ۹۲/۰۶/۱۵

چکیده

هدف: هدف عمده این پژوهش ضرورت و امکان سنجی به‌کارگیری رویکرد تلفیقی در برنامه‌درسی تربیت‌بدنی مقطع ابتدایی است.

روش‌شناسی: جامعه آماری این پژوهش را ۱۸ نفر از استادان و صاحب‌نظران رشته علوم تربیتی با گرایش برنامه‌ریزی درسی و ۲۱ نفر از استادان و صاحب‌نظران رشته تربیت‌بدنی با گرایش مدیریت و برنامه‌ریزی و آشنا به برنامه‌درسی تربیت‌بدنی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران تشکیل می‌دهند که به‌صورت نمونه‌گیری هدفمند یا مبتنی بر هدف انتخاب شده‌اند. اطلاعات مورد نیاز از طریق پرسشنامه محقق ساخته ۲۵ سؤالی جمع‌آوری شده و با استفاده از دو روش آماری خطی- لگاریتمی و t تک نمونه‌ای مورد بررسی قرار گرفته است.

یافته‌ها: نتایج تحقیق نشان داد که دیدگاه متخصصان با توجه به جنسیت و میزان موافقت آنان نسبت به تدوین برنامه‌درسی تربیت‌بدنی به‌صورت تلفیقی معنی‌دار است و دیدگاه متخصصان با توجه به سابقه تدریس و تعامل این سه عامل معنی‌دار نیست. همچنین از دیدگاه متخصصان امکان تلفیق برنامه‌درسی تربیت‌بدنی با تمام دروس مقطع ابتدایی در پنج مؤلفه از مؤلفه‌های برنامه‌ریزی درسی (اهداف، انتخاب محتوا، سازماندهی محتوا، روش تدریس و تجربیات یادگیری) معنی‌دار است.

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج این پژوهش از نظر متخصصان با توجه به عامل جنسیت و میزان موافقت می‌توان برنامه‌درسی تربیت‌بدنی را به‌صورت تلفیقی تهیه و تدوین نمود و با توجه به عامل سابقه تدریس و تعامل سه عامل تهیه برنامه‌درسی تربیت‌بدنی به‌صورت تلفیقی از نظر متخصصان اختلاف نظر وجود دارد. همچنین از نظر متخصصان با توجه به مؤلفه‌های برنامه‌ریزی درسی می‌توان برنامه‌درسی تربیت‌بدنی را به صورت تلفیقی تهیه و تدوین نمود.

واژه‌های کلیدی: تلفیق، برنامه‌درسی تلفیقی، تربیت‌بدنی، برنامه‌درسی تربیت‌بدنی تلفیقی.

مقدمه

در گذشته آموزش صرفاً به انتقال مجموعه‌ای از دانش سازمان یافته و میراث فرهنگی از یک نسل به نسل دیگر یا ایجاد و ارتقای نظام ارزشی حاکم بر رفتارهای فرد و جامعه محدود می‌شد. این مهم در چارچوب برنامه‌ای برآمده از نظام رشته‌ای با ساختاری مشخص و با زنجیره‌ای نهادینه از روش‌ها، مفاهیم و گام‌های آموزشی، عملی می‌شد. اما اکنون نمی‌توان مثل گذشته رسالت تعلیم و تربیت را انتقال اطلاعات دانست و نمی‌توان دانش را از طریق حافظه جاودانه نمود؛ چرا که نظام‌های رشته‌ای بیش از پیش رشد و گسترش یافته‌اند و علوم، مجزا و بخش‌بخش شده‌اند. این امر سبب می‌شود که یادگیرنده یک بعدی رشد نماید و از واقعیات زندگی فاصله بگیرد. به گفته لیپمن^۱ (۱۹۹۱) «انسان دارای دو ویژگی ممتاز و منحصر به فرد است؛ یکی توانایی یادگرفتن و دیگری قدرت اندیشیدن» (به نقل از ملکی، ۱۳۸۷، ص ۲۱۷). بر اساس این دو توانایی، انسان به کسب تجربه می‌پردازد و حاصل آموخته‌های خویش را با استفاده از الگوهای آموزشی و شیوه‌های تربیتی به دیگران منتقل می‌کند. بنابراین تدارک برنامه‌های درسی به گونه‌ای که زمینه لازم برای دستیابی دانش‌آموزان به وحدت و یکپارچگی در عرصه تجارب مدرسه‌ای فراهم شود، از جمله اصولی است که در تصمیم‌گیری درباره برنامه‌های درسی باید مدنظر قرارگیرد؛ به همین جهت است که امروزه فلسفه آموزش توسعه یافته و از رویکردهای جدید استفاده کرده است. این برنامه‌ها واقعیت‌ها و نیازهای دنیای جدید را در فراسوی ساختار یک سوپه‌نگر رشته‌های تخصصی جست و جو می‌کنند و جزئی‌نگری، محدودیت‌های تخصصی شدن و تقسیم علوم را رد می‌کنند. از جمله این رویکردها، رویکرد تلفیقی است.

موضوع تلفیق^۲ از مهم‌ترین مباحث در حوزه برنامه‌ریزی درسی شناخته شده است. از نظر احمدی (۱۳۸۰)، برنامه تلفیقی عبارت است از مجموعه تجربه‌های یادگیری برنامه‌ریزی شده که نه تنها با نگاهی کلی‌نگر مجموعه‌ای از اطلاعات و دانش مشترک را به صورت الگو، نظام و ساختار در اختیار یادگیرنده قرار می‌دهد. بلکه توانایی یادگیرنده را برای دریافت و یا کشف ارتباط‌های نو افزایش داده و از آن طریق او را به سوی خلق الگوها، نظام‌ها و ساختارهای جدید سوق می‌دهد. یا به عبارت دیگر منظور از تلفیق برنامه درسی ارتباط دادن و درهم آمیختن محتوای برنامه درسی به منظور تحقق هدف انسجام تجربیات یادگیری فراگیران است.

موضوع تلفیق در برنامه‌های درسی با هدف ارتباط دادن مطالب معنی‌دار و ترکیب مفاهیم، مضامین و مهارت‌ها موجب ایجاد تغییر در برنامه‌های درسی مجزا و محتوا به بحث مهمی تبدیل شده است. از جمله برنامه‌های درسی که طی چند سال گذشته دست‌خوش تغییرات زیادی شده،

1. Lipman
2. Integrated

برنامه درسی تربیت بدنی است. چون بسیاری از اهداف تربیتی و آموزشی را می‌توان از طریق بازی و ورزش به صورت آموزش مستقیم و غیر مستقیم به تحقق رساند. بنا به گفته هاردمن و مارشال^۱ (۲۰۰۰)، «تربیت بدنی یکی از دروس برنامه درسی مقاطع مختلف در اغلب کشورهای جهان است و وضعیت ضروری بودن یا اختیاری بودن درس تربیت بدنی در کشورهای مختلف جهان نشان می‌دهد که این درس به عنوان یکی از دروس اصلی در برنامه درسی دوره‌های مختلف تحصیلی در ۹۲ درصد از کشورهای جهان اجباری است» (به نقل از اسمعیلی، ۱۳۸۳، ص ۵۳).

جوادی‌پور (۱۳۸۵)، در رساله دکترای خود بیان می‌کند که تحقیقات انجام شده در بررسی نحوه اجرای درس تربیت بدنی مدارس کشور، نقاط ضعف بسیاری را نشان می‌دهد. حقیقت این است که درس تربیت بدنی با نارسایی‌ها و کاستی‌های فراوانی روبه‌رو است و آنچنان که شایسته است، از ارزش لازم و کافی برخوردار نمی‌باشد و هم‌تراز با سایر دروس از اهمیت یکسانی برخوردار نیست، طبعاً تأثیرات آن نیز ناکافی و زودگذر است. بیشتر فعالیت‌های تربیت بدنی در جهت قهرمان‌پروری صورت می‌گیرد که تعداد محدودی از دانش‌آموزان در آن شرکت می‌کنند و به‌طور کلی هدف‌های اصلی تربیت بدنی فراموش شده است. برنامه درسی تربیت بدنی در مدارس باید موجب یادگیری و بالا بردن توانایی‌های جسمی و روحی و همچنین لذت‌بخش بودن ورزش برای دانش‌آموزان باشد و موجب رشد همه جانبه ابعاد شخصیت (ابعاد جسمانی، عقلانی، عاطفی، اجتماعی و اخلاقی) به صورت متعادل شود. با توجه به کاستی‌های موجود در برنامه درسی تربیت بدنی، عمده‌ترین تغییرات به وجود آمده در این برنامه تمایل و گرایش به سمت و سوی برنامه‌های آموزشی ادغامی و تلفیقی بوده است. «منظور از برنامه درسی تلفیقی تربیت بدنی ارتباط دادن و درهم آمیختن محتوا و موضوعات درس تربیت بدنی با محتوا و موضوعات دروس دیگر در مقطع ابتدایی به منظور برطرف کردن نیازهای اساسی آموزشی یادگیرندگان و ارتقاء سطح تفکر آنان است». تلفیق تربیت بدنی با موضوعات درسی، صرفه نظر از افزایش میزان یادگیری، به دانش‌آموزان همچنین به معلمان و اولیای مدرسه فرصتی می‌دهد تا با هم به صورت تیمی و گروهی کار کنند و با شناختی که از اثربخشی و کارایی این برنامه به دست می‌آورند، تربیت بدنی و ورزش را یک بازی تلقی نکرده، بلکه آن را یک موضوع درسی واقعی به حساب می‌آورند.

پژوهش‌های انجام شده در این زمینه نشان می‌دهد که دامنه تلفیق در حوزه تربیت بدنی مدارس روبه توسعه است، معلمان ورزش و آموزگاران مدارس با استفاده از این رویکرد می‌توانند به‌طور مؤثری کیفیت ساعات درس تربیت بدنی و دروس دیگر را بهبود بخشند. با توجه به نقش مؤثر بازی در انگیزش و یادگیری دانش‌آموزان نتایج مختلف به بهبود یادگیری دروس مختلف از طریق تلفیق محتوای آنها با بازی و ورزش تأکید می‌کنند. همچنین بررسی‌ها نشان می‌دهد که

1. Hardman & Marshall

میزان فعالیت بدنی بچه‌ها به در دسترس بودن فرصت‌هایی برای درگیر شدن آن‌ها با فعالیت‌ها وابسته است. اگر تدریس با بازی و نشاط همراه شود زمینه رشد، نوآوری و خلاقیت در دانش‌آموزان شکوفا شده و یادگیری برایشان لذت‌بخش می‌گردد؛ با استفاده از این برنامه می‌توان به سطح یادگیری مطلوب و ایده‌آل دست یافته و در جهت بالفعل نمودن استعدادها و گوناگون یادگیرندگان گام برداشت (رجبی ۱۳۸۹؛ مهانا و کیلانی^۱؛ ۲۰۱۰؛ برور^۲ ۲۰۰۲). با توجه به این در پژوهش‌های اخیر از جمله پژوهش، وب و پیرسون^۳ (۲۰۰۸)، که در بررسی‌های خود به رویکرد تلفیقی در بازی‌های آموزشی اشاره کرده‌اند و بیان می‌دارند که با قراردادن یادگیرندگان در یک موقعیت بازی می‌توان یادگیری و ایجاد فهم را تسهیل نمود؛ همچنین پژوهش، اپلبی، آدلر و فیلهان^۴ (۲۰۰۷)، که پس از بررسی ۱۱ گروه تلفیقی به صورت یک مطالعه موردی درباره برنامه درسی تلفیقی در کلاس‌های درس راهنمایی و دبیرستان به این نتیجه رسیدند که افرادی که با استفاده از محتوای برنامه درسی بازنگری شده یعنی تلفیقی تشویق شده‌اند، تمایل و تأکید بر آموزش مبتنی بر برنامه درسی تلفیقی و توسعه مباحث را دارند؛ و همچنین این مطالعه نشان داد که دوره‌های میان رشته‌ای و تلفیقی میزان موفقیت افراد تیم را نیز افزایش می‌دهد. از این‌رو در پژوهش حاضر به بررسی برنامه درسی تربیت بدنی به صورت تلفیقی با در نظر گرفتن پنج مؤلفه از مؤلفه‌های برنامه درسی (اهداف، انتخاب محتوا، سازماندهی محتوا، روش‌های تدریس و تجارب یادگیری) پرداخته شده است. با پذیرش اهمیت برنامه درسی تربیت بدنی در شکوفایی همه جانبه ابعاد وجودی انسان بدیهی است که برنامه درسی تربیت بدنی، به عنوان یک فرآیند آموزشی راهی برای کمک به دانش‌آموزان به منظور کسب مهارت‌ها، آمادگی، دانش و نگرش مثبت در جهت رشد مطلوب و تندرستی می‌باشد. اما چگونگی ارائه برنامه‌های آموزشی تربیت بدنی در مدارس همواره موضوعی بوده که مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. از این‌رو هدف عمده این پژوهش ضرورت و امکان‌سنجی به‌کارگیری رویکرد تلفیقی در برنامه درسی تربیت بدنی مقطع ابتدایی می‌باشد. که بدین منظور دیدگاه متخصصان در خصوص امکان تلفیق پنج مؤلفه از مؤلفه‌های برنامه درسی تربیت بدنی با برنامه درسی سایر دروس در مقطع ابتدایی مورد بررسی گرفته است. بنابراین پژوهش حاضر در تلاش برای یافتن پاسخ به سؤالات به شرح ذیل است:

دیدگاه متخصصان در خصوص ارائه برنامه درسی تربیت بدنی به صورت تلفیقی با توجه به سه عامل جنسیت، سابقه تدریس و میزان موافقت آنان چگونه است؟ تا چه حد می‌توان اهداف برنامه درسی تربیت بدنی را به صورت تلفیقی تهیه و تدوین نمود؟ تا چه حد می‌توان محتوای برنامه

-
1. Mehana & Kilani
 2. Brewer
 3. Webb & Pearson
 4. Applebee, Adler & Flihan

درسی تربیت بدنی را به صورت تلفیقی انتخاب نمود؟ تا چه حد می‌توان محتوای برنامه‌ی درسی تربیت بدنی را به صورت تلفیقی سازماندهی کرد؟ تا چه حد می‌توان روش‌های تدریس برنامه‌ی درسی تربیت بدنی را به صورت تلفیقی اجرا نمود؟ تا چه حد می‌توان تجربیات یادگیری برنامه‌ی درسی تربیت بدنی را به صورت تلفیقی اجرا کرد؟

روش‌شناسی پژوهش

با در نظر گرفتن اهداف و سؤال‌های این پژوهش، از روش توصیفی-پیمایشی به عنوان روش پژوهش استفاده شده است. با توجه به این که در پژوهش‌های داخلی تحقیقی در راستای برنامه‌ی درسی تربیت بدنی تلفیقی با در نظر گرفتن مؤلفه‌های برنامه‌ی درسی صورت نگرفته است؛ بنابراین جامعه‌ی آماری این پژوهش جهت جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز را استادان و صاحب نظران رشته‌ی علوم تربیتی با گرایش برنامه‌ریزی درسی و همچنین استادان و صاحب نظران رشته‌ی تربیت بدنی با گرایش مدیریت و برنامه‌ریزی و آشنا به برنامه‌ی درسی تربیت بدنی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران که شامل دانشگاه تهران - تربیت معلم - شهید بهشتی - علامه طباطبایی - شهید رجایی - تربیت مدرس و الزهرا است؛ تشکیل می‌دهند. برای تعیین نمونه‌ی آماری در این پژوهش، از روش نمونه‌گیری هدفمند یا مبتنی بر هدف استفاده شده است. با توجه به این که متخصصان تربیت بدنی با گرایش مدیریت و برنامه‌ریزی که با نحوه‌ی تدوین برنامه‌های درسی آشنا باشند بسیار اندک هستند و همچنین در رشته‌ی برنامه‌ریزی درسی صاحب نظرانی که با تدوین برنامه‌های درسی تربیت بدنی آشنا باشند در حد بسیار کم وجود دارند؛ بنابراین تلاش گردید تا متخصصان مذکور شناسایی و در نمونه‌ی آماری پژوهش قرار گیرند، از این رو برای تعیین نمونه‌ی آماری این پژوهش ۳۹ نفر از متخصصان تربیت بدنی و برنامه‌ریزی درسی (۱۱ مرد و ۷ زن در رشته‌ی برنامه‌ریزی درسی و ۱۵ مرد و ۶ زن در رشته‌ی تربیت بدنی) از دانشگاه‌های مذکور به عنوان نمونه‌ی آماری و با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند.

در این پژوهش برای بررسی نظرات متخصصان از پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته که شامل ۲۵ سؤال بسته پاسخ می‌باشد استفاده شده است. البته در ۵ سؤال آن از نظرات مبسوط افراد استفاده شده، این سؤال‌ها نیز به صورت بسته پاسخ می‌باشند. سؤال‌های شماره ۱، ۲، ۳، ۴، ۲۰، ۲۱، ۲۲ و ۲۳ جهت بررسی امکان تلفیق مؤلفه‌ی هدف، سؤال‌های شماره ۵، ۶، ۷، ۸، ۹ و ۱۰ جهت بررسی امکان تلفیق مؤلفه‌ی انتخاب محتوا، سؤال‌های شماره ۱۱، ۱۲، ۱۳ و ۲۴ جهت بررسی مؤلفه‌ی سازماندهی محتوا، سؤال‌های شماره ۱۴، ۱۵ و ۲۵ جهت بررسی مؤلفه‌ی روش‌های تدریس و سؤال‌های شماره ۱۶، ۱۷، ۱۸ و ۱۹ جهت بررسی امکان تلفیق مؤلفه‌ی تجربیات یادگیری برنامه‌ی درسی تربیت بدنی با برنامه‌ی درسی سایر دروس در مقطع ابتدایی طراحی و اجرا شد. این پرسشنامه به منظور تلفیق مؤلفه‌های برنامه‌ی درسی تربیت بدنی با برنامه‌ی درسی تمامی دروس مقطع ابتدایی

تهیه شد که شامل ۵ مؤلفه و در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از خیلی کم تا خیلی زیاد است. روایی پرسشنامه مذکور در این پژوهش براساس نظرات اساتید راهنما و مشاور و ۲۰ نفر از استادان و صاحب نظران در این زمینه در چند دانشگاه، هم به صورت حضوری و هم از طریق اینترنتی صورت گرفته است؛ همچنین جهت تعیین میزان پایایی پرسشنامه از روش آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است. میزان ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰/۹۲۴ برآورد شد، که نشان می‌دهد پرسشنامه از میزان پایایی مناسبی برخوردار است.

از دو روش آماری، خطی - لگاریتمی و t تک نمونه‌ای جهت بررسی تفاوت میانگین مشاهده شده در مقایسه با مقدار تعیین شده، استفاده شده است. از روش خطی - لگاریتمی جهت بررسی سؤال اول پژوهش استفاده شد. و متغیرهای مورد بررسی در این قسمت: جنسیت، سابقه تدریس و میزان موافقت اساتید و صاحب نظران می‌باشد که ابتدا هر یک از متغیرها به صورت مستقل بررسی شده و سپس تعامل آن‌ها با هم مورد بررسی قرار گرفته است؛ و از روش t تک نمونه‌ای جهت بررسی سؤال‌های ۲ تا ۶ پژوهش استفاده شده که در این روش میزان توافق اساتید نسبت به تهیه برنامه‌دستی تربیت بدنی به صورت تلفیقی با سایر دروس مقطع ابتدایی با توجه به پنج مؤلفه از مؤلفه‌های برنامه‌ریزی درسی شامل اهداف، انتخاب محتوا، سازماندهی محتوا، روش‌های تدریس و تجربیات یادگیری مورد بررسی قرار گرفته است.

یافته‌های پژوهش

جهت پاسخگویی به سؤال اول پژوهش دیدگاه متخصصان با توجه به جنسیت (زن و مرد)، سابقه تدریس (کمتر از ۱۰ سال و بالای ۱۰ سال) و میزان موافقت آنان با استفاده از روش آماری خطی - لگاریتمی مورد بررسی قرار گرفته است. داده‌های به دست آمده از جدول شماره ۱ پاسخگوی این سؤال پژوهش است.

جدول ۱. برآورد پارامترهای خطی - لگاریتمی، برای جنسیت، سابقه تدریس و میزان موافقت

اثر	پارامتر	برآورد	خطای استاندارد	Z	معنی‌داری	فاصله اطمینان	
						حد پایین	حد بالا
جنسیت	۱	-۰/۳۲۹	۰/۰۴۲	-۷/۸۳۴	۰/۰۰	-۰/۴۱۱	-۰/۲۴۷
سابقه تدریس	۱	-۰/۰۱۲	۰/۰۴۲	-۰/۲۸۷	۰/۷۷۴	-۰/۰۹۴	۰/۰۷۰
میزان موافقت	۱	-۰/۴۴۱	۰/۰۶۵	-۶/۷۷۲	۰/۰۰	-۰/۵۶۹	-۰/۳۱۴
جنسیت*سابقه تدریس*میزان موافقت	۱	-۰/۰۷۳	۰/۰۶۵	-۱/۱۲۰	۰/۲۶۳	-۰/۲۰۱	۰/۰۵۵

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، دیدگاه متخصصان با توجه به جنسیت آنان نسبت به تدوین برنامه درسی تربیت بدنی به صورت تلفیقی مورد بررسی قرار گرفته است. در این پژوهش تعداد متخصصان مرد ۲۶ نفر و تعداد متخصصان زن ۱۳ نفر بود. با توجه به بیشتر بودن تعداد مردها نسبت به تعداد زن‌ها، داده‌های بدست آمده نشان می‌دهد که دیدگاه متخصصان نسبت به ارائه برنامه درسی تربیت بدنی به صورت تلفیقی با توجه به جنسیت آنان با مقادیر Z برابر $7/834-$ در سطح $0/01$ از لحاظ آماری معنی‌دار است. بدین معنی که بین دیدگاه آنها اختلاف نظر وجود ندارد. دیدگاه متخصصان با توجه به سابقه تدریس آنان نسبت به تدوین برنامه درسی تربیت بدنی به صورت تلفیقی مورد بررسی قرار گرفته است. داده‌های به دست آمده نشان می‌دهد که دیدگاه متخصصان نسبت به ارائه برنامه درسی تربیت بدنی به صورت تلفیقی با توجه به سابقه تدریس آنان با مقادیر Z برابر $0/287-$ در سطح $0/01$ از لحاظ آماری معنی‌دار نیست. بدین معنی که بین دیدگاه متخصصان با سابقه تدریس بالای ۱۰ سال و متخصصان با سابقه تدریس کمتر از ۱۰ سال اختلاف نظر وجود دارد. همچنین دیدگاه متخصصان با توجه به میزان موافقت آنان نسبت به تدوین برنامه درسی تربیت بدنی به صورت تلفیقی مورد بررسی قرار گرفته است. داده‌ها نشان می‌دهد که میزان موافقت متخصصان با مقادیر Z برابر $6/772-$ در سطح $0/01$ از لحاظ آماری معنی‌دار است. به طور کلی دیدگاه متخصصان با توجه به تعامل سه عامل جنسیت، سابقه تدریس و میزان موافقت در خصوص تدوین برنامه درسی تربیت بدنی به صورت تلفیقی مورد بررسی قرار گرفته است. همان‌طور که در جداول فوق مشاهده می‌شود، دیدگاه متخصصان نسبت به ارائه برنامه درسی تربیت بدنی به صورت تلفیقی با توجه به تعامل بین جنسیت، سابقه تدریس و میزان موافقت متخصصان با مقادیر Z برابر $1/120-$ در سطح $0/01$ از لحاظ آماری معنی‌دار نیست. بنابراین در دیدگاه متخصصان با توجه به تعامل جنسیت، سابقه تدریس و میزان موافقت آنان نسبت به ارائه برنامه درسی تربیت بدنی به صورت تلفیقی اختلاف نظر وجود دارد.

به منظور بررسی دیدگاه متخصصان در راستای تدوین برنامه درسی تربیت بدنی به صورت تلفیقی با توجه به پنج مؤلفه از مؤلفه‌های برنامه درسی از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شد، و هر مؤلفه مجزا بررسی و تجزیه و تحلیل شد. داده‌های به دست آمده در جدول ۲ پاسخگوی سؤالات ۲ تا ۶ پژوهش است.

جدول ۲. آزمون t تک نمونه‌ای و مشخصه‌های توصیفی به تفکیک برای هر مؤلفه (n=۳۹)

مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف استاندارد	t	df	سطح معنی داری
اهداف	۴/۴۲	۰/۴۸۰	۱۸/۷۰	۳۸	۰/۰۰
انتخاب محتوا	۴/۱۵	۰/۴۷۰	۱۵/۳۵	۳۸	۰/۰۰
سازماندهی محتوا	۴/۱۲	۰/۵۹۰	۱۲/۰۰	۳۸	۰/۰۰
روش تدریس	۴/۲۶	۰/۴۶۰	۱۶/۹۵	۳۸	۰/۰۰
تجربیات یادگیری	۴/۳۰	۰/۵۲۰	۱۵/۴۴	۳۸	۰/۰۰

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، دیدگاه متخصصان در خصوص ارائه اهداف رفتاری، انتخاب و سازماندهی محتوای برنامه‌دستی تربیت بدنی با توجه به حیطه‌های شناختی، مهارتی و نگرشی و همچنین در خصوص تدوین روش‌های تدریس و تجربیات یادگیری با توجه به ابعاد مختلف رشد فراگیران در برنامه‌دستی تربیت بدنی به صورت تلفیقی با تمام دروس مقطع ابتدایی مورد بررسی قرار گرفت. داده‌های به‌دست آمده نشان می‌دهد که مؤلفه اهداف با میانگین ۴/۴۲ و میزان t به‌دست آمده ۱۸/۷۰، مؤلفه انتخاب محتوا با میانگین ۴/۱۵ و میزان t به‌دست آمده ۱۵/۳۵، مؤلفه سازماندهی محتوا با میانگین ۴/۱۲ و میزان t به‌دست آمده ۱۲، مؤلفه روش‌های تدریس با میانگین ۴/۲۶ و میزان t به‌دست آمده ۱۶/۹۵ و مؤلفه تجربیات یادگیری با میانگین ۴/۳۰ و میزان t به‌دست آمده ۱۵/۴۴ با درجه آزادی مشترک ۳۸ در سطح $p < ۰/۰۱$ معنی‌دار است. بدین معنی که از دیدگاه متخصصان با ۹۹٪ اطمینان می‌توان برنامه‌دستی تربیت بدنی را با توجه به پنج مؤلفه از مؤلفه‌های برنامه‌ریزی درسی (اهداف، انتخاب محتوا، سازماندهی محتوا، روش‌های تدریس و تجارب یادگیری) به صورت تلفیقی تهیه و تدریس نمود.

بحث و نتیجه‌گیری

در بررسی سؤال اول پژوهش نتایج به‌دست آمده از طریق روش خطی- لگاریتمی حاکی از آن است که در سطح ($p < ۰/۰۱$) میزان موافقت و جنسیت صاحب نظران از لحاظ آماری معنی‌دار است، بنابراین با توجه به اینکه در عامل جنسیت تعداد مردها بیشتر از تعداد زن‌ها است، اما اختلافی در دیدگاه آن‌ها نسبت ارائه برنامه‌دستی تربیت بدنی به صورت تلفیقی در مقطع ابتدایی وجود ندارد. در عامل میزان موافقت نیز اختلافی در دیدگاه صاحب نظران برنامه‌ریزی درسی و برنامه‌دستی تربیت بدنی در خصوص ارائه این برنامه وجود ندارد. بنابراین از نظر متخصصان با توجه به جنسیت و میزان موافقت آنان می‌توان برنامه‌دستی تربیت بدنی را به صورت تلفیقی ارائه نمود؛ براساس نتایج به‌دست آمده، عامل سابقه تدریس و تعامل این سه عامل یعنی (میزان موافقت، جنسیت و سابقه تدریس) معنی‌دار نمی‌باشد. بدین معنی که بین دیدگاه صاحب نظران با سابقه تدریس بیشتر

از ۱۰ سال و دیدگاه صاحب نظران با سابقه تدریس کمتر از ۱۰ سال اختلاف وجود دارد. علاوه بر این بین نظر متخصصان نسبت به ارائه برنامه درسی تربیت بدنی به صورت تلفیقی با توجه به تعامل این سه عامل نیز اختلاف وجود دارد. از جمله تحقیقاتی که با یافته‌های موجود در این پژوهش همخوانی دارند، عبارتند از: نورآبادی (۱۳۸۸)، ملک‌زاده (۱۳۸۶)، آقازاده (۱۳۸۵)، جوادی‌پور (۱۳۸۵)، فهیم‌دوین (۱۳۸۱)، احمدی (۱۳۸۰)؛ مهانا و کیلانی (۲۰۱۰)، پرک (۲۰۰۸)، نیکیتینا (۲۰۰۵)، برور (۲۰۰۲)، فیندلی (۲۰۰۰)، سم (۱۹۹۹) و شومیکر (۱۹۸۹). در بررسی سؤال‌های ۲ تا ۶ پژوهش نتایج به دست آمده از طریق روش آماری t تک نمونه‌ای حاکی از آن است که در سطح $(p < 0/01)$ تمامی پنج مؤلفه برنامه درسی (اهداف، انتخاب محتوا، سازماندهی محتوا، روش تدریس و تجربیات یادگیری) با ۹۹٪ اطمینان معنی‌دار می‌باشد. بدین معنی که از نظر متخصصان می‌توان برنامه درسی تربیت بدنی را به صورت تلفیقی تهیه و تدوین نمود. این یافته با نظریه‌های موجود در این زمینه و تحقیقات قاسمی (۱۳۸۹)، رجبی (۱۳۸۹)، حقانی و محمدخانی (۱۳۸۸)، ملک‌زاده (۱۳۸۶)، جوادی‌پور (۱۳۸۵)، رستما (۱۳۸۳)، صفاری‌نظری (۱۳۸۲)، فهیم‌دوین (۱۳۸۱) و آقایی (۱۳۷۷)؛ مهانا و کیلانی (۲۰۱۰)، پرک (۲۰۰۸)، وب و پیرسون (۲۰۰۸)، اپلبی، آدلر و فیلیپیان (۲۰۰۷)، نیکیتینا (۲۰۰۵)، رفون (۲۰۰۲)، برور (۲۰۰۲)، فیندلی (۲۰۰۰)، سم (۱۹۹۹) و شومیکر (۱۹۸۹) همخوانی دارد.

قاسمی (۱۳۸۹)، در تحقیق خود درباره نقش تلفیق برنامه‌های درسی در بهبود ساعات درس تربیت بدنی به این نتیجه رسید که دامنه تلفیق در حوزه تربیت بدنی مدارس روبه توسعه است و مدارس ایران و معلمان ورزش و آموزگاران مدارس با استفاده از این رویکرد می‌توانند به طور مؤثری کیفیت ساعات درس تربیت بدنی و درسی را بهبود بخشند (به نقل از رجبی، ۱۳۸۹). سنه، سلمان و آقازاده (۱۳۸۷)، در پژوهشی با عنوان تأثیر فعالیت‌های بدنی و بازی بر رشد توانایی‌های ذهنی تعداد ۶۰ کودک پسر پیش دبستانی که به صورت تصادفی انتخاب شده بودند را به دو گروه آزمایش و کنترل تقسیم نمودند. ابتدا از کل شرکت‌کنندگان پیش آزمون گرفته شد و سپس گروه آزمایش به مدت ۲ ماه به آموزش از طریق فعالیت‌های بدنی و بازی‌های آموزشی سازمان‌یافته پرداختند و پس از طی دوره از هر دو گروه پس آزمون به عمل آمد، نتیجه پژوهش نشانگر رشد توانایی‌های ذهنی کودکان گروه آزمایشی نسبت به گروه کنترل بود و می‌توان استنباط کرد که بازی‌ها و فعالیت‌های بدنی سبب تسریع رشد توانایی‌های ذهنی کودکان می‌شود. همچنین نتایج به دست آمده از پژوهش صفاری نظری (۱۳۸۲)، حاکی از آن است که استفاده از آموزش برنامه‌های درسی به صورت تلفیقی موجب افزایش یادگیری دانش آموزان پایه اول ابتدایی می‌گردد. فهیم دوین (۱۳۸۱)، در تحقیق خود به مطالعه تلفیق تربیت بدنی با دیگر موضوعات درسی در سیستم آموزش ابتدایی پرداخته است و علاوه بر بررسی فواید و مشکلات به کارگیری این شیوه آموزشی در مدارس

به سهم بالقوه تربیت بدنی در یادگیری دیگر موضوعات درسی در مقاطع تحصیلی ابتدایی و راهنمایی اشاره کرده است. مهانا و کیلانی (۲۰۱۰)، در پژوهشی به افزایش تربیت بدنی در برنامه‌دستی آموزش پایه‌ای کشور عمان پرداخته‌اند و بیان می‌کنند که میزان فعالیت بدنی بچه‌های عمان به در دسترس بودن فرصت‌هایی برای درگیر شدن با فعالیت‌ها وابسته است. همچنین بیان می‌کنند برای این که بتوان رویکرد تلفیقی را در بیشترین حد خود در مدارس به اجرا درآورد، باید کارآیی و اثر بخشی درس تربیت بدنی را در آموزش پایه تجزیه و تحلیل نمود. تربیت بدنی به عنوان روش تلفیقی در تمام قسمت‌های برنامه‌دستی در بر گرفته شود و به صورت یک روش معنی‌دار صورت گیرد و اثرات افزایش بخش‌های ورزشی در برنامه‌دستی آموزش پایه مورد مطالعه قرار گیرد. نتایج به‌دست آمده از تحقیق رفون (۲۰۰۲)، در تلفیق مهارت نوشتن در تربیت بدنی، به چگونگی تلفیق مهارت نوشتن در برنامه‌دستی تربیت بدنی پایه پنجم ابتدایی اشاره دارد. وی در تحقیق خود به اهداف نوشتن، راهبردها، مدت زمان مناسب برای این برنامه‌دستی و همچنین اجرای چند درس به عنوان نمونه پرداخته است و بیان می‌کند که دانش آموزان با استفاده از این روش قادر به گردآوری اطلاعات بیشتر و با کارآمدی بالاتری هستند و مهارت‌های اجتماعی آنان در دیگر کارهای گروهی نیز افزایش می‌یابد. در مجموع یافته‌های پژوهش نشان دادند که از نظر متخصصان می‌توان برنامه‌دستی تربیت بدنی را به صورت تلفیقی تهیه و تدوین نمود.

با توجه به نتایج به‌دست آمده پیشنهاد می‌شود، پژوهش‌های بیشتر با متغیرهای متفاوت‌تر و در مقاطع تحصیلی مختلف در خصوص برنامه‌دستی تربیت بدنی به صورت تلفیقی انجام پذیرد. همچنین مطالعات تطبیقی در سایر کشورها صورت گیرد. اجرای آزمایشی این برنامه در مقیاس محدود در یک نمونه استاندارد از جامعه مورد نظر به صورت طرح آزمایشی^۱ و بررسی نتایج حاصل از آن را نیز می‌توان به عنوان پیشنهادی پژوهشی و اجرایی بیان نمود.

منابع

- آقازاده، محرم (۱۳۸۵). طراحی و اعتبار بخشی الگوی برنامه‌دستی تلفیقی مدرسه محور برای مدارس روستایی با کلاس‌های درس چند پایه، رساله دکتری، دانشگاه تربیت معلم تهران، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، صص ۲-۱.
- آقایی، محمد (۱۳۷۷). تأثیر فعالیت بدنی منتخب بر توانایی‌های ادراکی - حرکتی دانش آموزان پایه اول دبستان شهید بهشتی منطقه ۶ آموزش و پرورش شهر تهران، پایان نامه تحصیلی کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، صص ۲-۱.
- اسمعیلی، محمدرضا (۱۳۸۳). مطالعه تطبیقی برنامه‌دستی تربیت بدنی دوره ابتدایی در ایران و کشورهای منتخب جهان و ارائه الگو، رساله دکتری، دانشگاه تربیت معلم تهران، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، صص ۲-۱.

- احمدی، پروین (۱۳۸۰). طراحی الگوی برنامه درسی تلفیقی و مقایسه آن با برنامه درسی موجود در دوره ابتدایی در نظام آموزشی ایران، رساله دکتری، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی، صص ۱-۲.
- جواد پور، محمد (۱۳۸۵). طراحی و اعتبار بخشی الگوی مطلوب برنامه درسی تربیت بدنی دوره ابتدایی ایران، رساله دکتری، دانشگاه تربیت معلم تهران، صص ۱-۲.
- حقانی، محمود؛ محمد خانی، سمیه (۱۳۸۸). رویکرد تلفیقی تدریس، روشی نوین در اجرای برنامه درسی آموزش عالی، چکیده مقالات نهمین همایش سالانه مطالعات برنامه درسی ایران، انتشارات دانشگاه تبریز، صص ۵۳۸.
- رجیبی ورزش، مریم (۱۳۸۹). بررسی نقش برخی بازی‌های دبستانی منتخب در بهبود یادگیری برخی دروس منتخب املاء، علوم، ریاضیات و جغرافیای پایه چهارم ابتدایی دانش آموزان پسر ناحیه ۳ آموزش و پرورش استان البرز با رویکرد تلفیق، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، صص ۱-۲.
- رستمی، صدیقه (۱۳۸۲-۸۳). مقایسه تأثیر روش تلفیقی با آموزش سنتی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ابتدایی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، صص ۱-۲.
- سنه، افسانه؛ سلمان، زهرا؛ آقازاده، محرم (۱۳۸۷). تأثیر فعالیت‌های بدنی و بازی بر رشد توانایی‌های ذهنی پسران پیش دبستانی، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، شماره ۲۶ (۲): ۸۷-۱۰۶.
- صفاری نظری، مهدخت (۱۳۸۱-۸۲). تأثیر آموزش تلفیقی در یادگیری دانش آموزان پایه اول ابتدایی شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، صص ۱-۲.
- فهیم دوین، حسن (۱۳۸۷). تلفیق تربیت بدنی با دیگر موضوعات درسی در سیستم آموزش ابتدایی، در کتاب رویکرد تلفیقی در برنامه درسی، چاپ دوم، تهران، انتشارات انجمن اولیا و مربیان، صص ۱-۲.
- ملک‌زاده، ابراهیم (۱۳۸۶). بررسی دیدگاه معلمان چند پایه شهرستان هشتگرد درباره امکان‌پذیری تلفیق دروس دوره ابتدایی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، صص ۱-۲.
- ملکی، حسن (۱۳۸۷). رویکرد تلفیقی در برنامه درسی (کتاب سال انجمن برنامه ریزی درسی ایران)، چاپ دوم، تهران، انتشارات انجمن اولیا و مربیان.
- نورآبادی، سولماز (۱۳۸۹). ضرورت و امکان تلفیق برنامه درسی در رشته علوم تربیتی (مطالعه موردی: گرایش مدیریت آموزشی، دوره کارشناسی)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا (س)، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی.

- Applebee, A.N., Adler, M., & Flihan, S.H (2007). *Inter disciplinary curricula in middle and high school classrooms: case study of approaches to curricula and instruction*, American education research washington, 44(4): 100-138.
- Brewer, T.M (2002). *Integrated curriculum: what benefit?*, Arts education policy review, 103(4): 31-36.
- Findely, N.J (2000). *Making Connection: A Case Study of Fifth-Grade Learning from 2 different organization of curriculum Integration*, Dissertation, Bell & Howell Information and learning company.
- Mehana, M., & Kilani, H (2010). *Enhancing physical Education in Omani Basic Education curriculum: Rationale and Implication*, Sultan gaboos University, Oman, International jornal for cross-Disciplinary subjects in education (IICDSE), 1(2): 10-22.
- Nikitina, S (2005). *Pathway of interdisciplinary cognition*, Cognition and instruction, 23(3): 389-425.
- Park, M (2008). *Implemently Curriculum integration the experiences of Korean Elementary teachers*, Asia pacific education review, 9(3): 308-319.

- Raffone, J (2002). *Integration the craft of writing in to physical education*, Yale-New Haven teachers Institute. 2. 4. 5, <http://www.yale.edu/ynhti/curriculum/units/2002/4/02.04.05.x.html>.
- Seam, J.R (1999). *A case Study of a mathematics teacher's and since teacher's use of teacher wisdom in integrating middle school mathematics and science content*, PH.D, Indiana university.
- Shoemaker, B (1989). *Integrative Education, A curriculum for the Twenty-First century*, OSSC Bulletin series, Eugene, Oregon: Oregon school study council, 46.
- Webb, P., & Pearson, P (2008). *An Integrated Approach to teaching Games for understanding (TGFU)*. 1 st Asia pacific sport in Education conference: Ngnyawaiendi yerthoappendi play to Educate, A delaide. 21 January 2008.

The necessity and feasibility of the adoption of an integrated approach in elementary school physical education curriculum

Yaghoti H.¹, Javadipour M.^{2*}, Khosravi A A.³

¹A.M, Planned Learning, ²Assistant Professor, University of Tehran,

³Assistant Professor, Islamic Azad University Central Tehran Branch

Received: 7 April 2013

Accepted: 6 September 2013

Abstract

Objective: The main purpose of this research is to assess the necessity and feasibility of the use of integrated approach in elementary school physical education curriculum.

Methodology: The statistical population of this research contained teachers and experts of education with curriculum development specialty (18 persons) and teachers and experts of physical education with management specialty (21 persons) in state universities of Tehran, all of whom were selected objectively. All needed information was gathered through a researcher made questionnaire consisting of 25 questions. All gathered data were analyzed with both linear-algorithm & T-solo sample statistical methods.

Results: the results gained through linear-algorithm method showed that experts agreed upon adopting an integrated physical education curriculum considering gender and their agreement. Also there was a difference between experts' viewpoint in rendering an integrated physical education curriculum and conflation of state of agreement, gender and teaching background. Results gained through T-solo sample showed that all five indicators of physical education curriculum (goals, choosing content, organizing the content, teaching method and learning experiences) were possible to prepared and codify physical education curriculum in an integrated style.

Conclusion: Based on experts' points of view, given considering gender and degree of agreement, physical education curriculum can be prepared for the integration. Also, given the teaching experience and interaction of three factors in the curriculum, there were different views offered by experts. Experts views showed that it would be possible to prepare and codify integrated physical education curriculum.

Keywords: Integrated curriculum, Integrated physical education curriculum, Physical education.

*Email: javadipour@ut.ac.ir
